

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över Remiss ang Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro SOU 2025 nr 108

LO har givits möjlighet att yttra sig över SOU 2025:108 Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro och vill framföra följande synpunkter.

- LO anser att förbättrade möjligheter att säkra att utbetalning av socialförsäkringsförmåner sker på rätt grunder är bra. Utökade möjligheter att hantera personuppgifter genom en breddad ändamålsbestämmelse i socialförsäkringsbalken måste balanseras med tillräckliga åtgärder för att skydda sökandes integritet och rättssäkerhet.
- LO avstyrker förslaget om ett nationellt frånvaroregister i den form som utredningen föreslår.
- LO anser att utredningsförslagets sammanblandning av flera olika breda syften skulle ha behövt ytterligare analys, riskbedömning och konkretion för att vara möjligt att ta ställning till. Det saknas ett fördjupat resonemang om och precisering av regler för exempelvis socialtjänstens, skolors eller polisens användning av personuppgifter.
- LO motsätter sig även att barns personuppgifter ska kunna användas för att kartlägga eller upptäcka felaktiga utbetalningar till hushållet, som inte är direkt kopplade till barnets frånvaro eller närvaro i förskola och skola. En sådan användning anser LO är oproportionerlig och kan innebära att barn utsätts för risker i sin familjesituation.

LOs övergripande synpunkt är att felaktiga betalningar och bidragsbrott inom ramen för socialförsäkringarna är allvarligt och att välfärdsbrottslighet riskerar att undergräva legitimiteten för trygghetssystemet. Samtidigt måste åtgärder för att motverka fusk och fel utformas så att rättssäkerheten värnas och att systemet fortsatt är legitimt och tryggt för de försäkrade.

Förändringar som stärker myndigheternas egna verktyg för kontroll, informationsinhämtning och förbättrad datahantering bidrar till att stärka det förbyggande arbetet. LO förutsätter att ett förslag om en ny bred ändamålsbestämmelse i Socialförsäkringsbalken följs av

nödvändiga regler för att säkra integritets- och rättsäkerhetsaspekter.

LO avstyrker förslaget om ett nationellt frånvaroregister som det presenteras i betänkandet. Det finns flera frågor om syfte, utformning och användning som inte besvaras eller konsekvensanalyseras.

Potentiella risker med felanvändning eller intrång är omfattande, men hanteras överskådligt. LO har tagit del av de argument för och behov av ett nationellt frånvaroregister som framförts av bland annat Skolverket och intresseorganisationer, med syfte att utarbeta verksamma metoder för att motverka problematisk frånvaro. Dessa förslag har dock inte haft som syfte att kontrollera rätten till socialförsäkringsförmåner.

LO anser att utredningsförslagets sammanblandning av flera olika breda syften skulle ha behövt ytterligare analys, riskbedömning och konkretion för att vara möjligt att ta ställning till. Det finns till exempel inga fördjupade resonemang om hur skolor, socialtjänst eller polis föreslås kunna använda registret och vilket reglemente som ska gälla. Utredningen svarar inte på hur länge och på vilket sätt myndigheter och aktörer ska få använda sig av registret. Ett brett socialpolitiskt syfte förutsätter också en bred socialpolitisk dialog med berörda aktörer. Det kan LO inte se att utredningen genomfört, vilket är en brist.

LO har också invändningar mot hur minderårigas personuppgifter i det nationella frånvaroregistret indikeras kunna användas för att kartlägga och upptäcka potentiellt felaktiga utbetalningar som inte är direkt kopplade till barnets frånvaro eller närvaro i förskole- och skolverksamheter. Utöver föräldrapenningsförmåner pekar utredningen på att "vidare kan uppgifterna i registret ge en indikation på att barnfamiljer vistas eller bor utomlands och samtidigt felaktigt har förmåner, ersättningar och bidrag." (s.301) Även om behovet av fungerande kontroller är stort anser LO att en sådan utvidgning framstår som oproportionerlig i förhållande till de risker som kan uppstå för barns integritet och möjlig utsatthet i familjesituationen.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Joa Bergold
Handläggare